מסורת הש"ס

תום' ס) [שייך לעיל ממנה] **ב)** [לעיל ס:] **ג)** [ג"ז שייך לעיל] **ד)** [עיין תוס' שם ד"ה מה לרבי כו' מ"ש בשם כ"מ] **ה)** [לקמן סה.] **ו)** [לקמן סג.]

הגהות

רש"י ד"ה תורים. ופיבא לקמן מפרש לה. לפי גירסתו לקמן בע"ב בסופו לא מפרש לה הגמרא מידי אלא רש"י מעצמו מפרש לה לכן נלפע"ד להגיה מפרש לה. או לשיטת תלמיד כתב זה על הגליון והכניסוהו שם"ס בפנים: (רש"ם ועי"ש)

תום' ד"ה מה. והנך כ"ד האמורין איבא בכולהו בו'. כ"ל. או לגרוס בלשון רש"י שלפנינו: (רש"ש)

ד"ה כל שיש לו. וכ"ת דלא הוה ידעי מאי ניהו אותו סימן טהרה בו'. כ"ל: (רש"ש)

אותן סימני דטהרה דליתנייהו בתשעה עשר. כ"ל: (יעב"ץ)

שאין בכולן וסימן אחר עמו. כ"ל: (רש"ש)

מה נשר מיוחד בו' אף כל ביוצא בו טמא. פירש רש"י דהאי לף כל גי מרבינן מלא מין נשר שאין עוף טמא בעופא מלא כ"ד המטורין במורה בדקתני לקמן (סג.) לפיכך מנה הכתוב בטמאין והנך כ"ד המטורין לחיכא בכולהו סימן טהרה מוך מן הנשר ואין זה לשיטת ה"ק לפיכך מנה הכתוב בטמאים משום דעל ידי כ"ד אלו ופסיגיון טוכל להכיר כל הטמא שבעופות אבל אם היה בא לטמות בטהורים היה קרוב לטמא כמו שאין עוף טמא שיש לו אצבע יתירה וכן כל כיוצא בזה ואין זה לשיטת הקונטרס דלעיל (סב.) דמשמע דכל שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבן נקלף ואין דורסין ואוכלין טהורין אף כל כיוצא בהן טהורין אמר אביי לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאין דומה לנשר נשר דלית ליה כלל הוא דלא תיכול הא איכא דאית ליה חד תיכול ולילף מתורין מה תורין דאיכא כולהו ארבעה אף ה"נ עד דאיכא כולהו ארבעה אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי ונילף מיניהו מה התם תלתא ולא אכלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכל שכן תרי וחד אם כן עורב דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תלתא לא אכלינן דאית ליה תרי מיבעיא ולילף

מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתרה וזפק ואין קורקבנו נקלף ודורס ואוכל טמא אף כל כיוצא בו טמא תורין שיש להן אצבע יתרה וזפק וקורקבן נקלף ואין דורסין ואוכלין טהורין אף כל כיוצא בהן טהורין אמר אביי לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאין דומה לנשר נשר דלית ליה כלל הוא דלא תיכול ולילף מתורין מה תורין דאיכא כולהו ארבעה אף ה"נ עד דאיכא כולהו ארבעה אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי ונילף מיניהו מה התם תלתא ולא אכלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכל שכן תרי וחד אם כן עורב דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תרי מיבעיא ולילף

מה נשר מיוחד כו' אף כל ביוצא בו טמא. פירש רש"י דהאי לף כל גי מרבינן מלא מין נשר שאין עוף טמא בעופא מלא כ"ד המטורין במורה בדקתני לקמן (סג.) לפיכך מנה הכתוב בטמאין והנך כ"ד המטורין לחיכא בכולהו סימן טהרה מוך מן הנשר ואין זה לשיטת ה"ק לפיכך מנה הכתוב בטמאים משום דעל ידי כ"ד אלו ופסיגיון טוכל להכיר כל הטמא שבעופא אבל אם היה בא לטמות בטהורים היה קרוב לטמא כמו שאין עוף טמא שיש לו אצבע יתרה וזפק וקורקבן נקלף ואין דורסין ואוכלין טהורין אמר אביי לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאין דומה לנשר נשר דלית ליה כלל הוא דלא תיכול ולילף מתורין מה תורין דאיכא כולהו ארבעה אף ה"נ עד דאיכא כולהו ארבעה אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי ונילף מיניהו מה התם תלתא ולא אכלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכל שכן תרי וחד אם כן עורב דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תרי מיבעיא ולילף

מסכת זבים

פרק ד' משנה ב'

הַקִּישׁ עַל הַמָּרִישׁ, עַל הַמַּלְבֵּן, עַל הַצִּנּוֹר, וְעַל הַדַּף, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשׂוּי בַּחֲבָלִים, עַל הַתַּנּוּר, וְעַל הַיָּם, וְעַל אִצְטְרָבָל, וְעַל חֲמוֹר שֶׁל רַחַיִם שֶׁל יָד, וְעַל סְאָה שֶׁל רַחַיִם שֶׁל זֵיתִים, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל קוֹרַת הַבַּלְנִין, טְהוֹר:

רבינו גרשום

א"כ שאר עופות טמאין למה לי. כלומר אי אמרינן מה תורין דאית בהו ארבעה אף כל דאית בהו ארבעה ואי לית ליה ארבעה לא א"כ שאר עופות טמאין לבר מנשר ומפרס ועזניה ומעורב דכתב רחמנא למה לי דאית להו תלתא תלתא סימנים ואעפ"כ טמאין הא אמרינן ונמרינן מתורין מה תורין דאית בהו ארבעה ולא פחות אף כל עופות לישתרו בארבעה ולא פחות: אלא מדכתב רחמנא עשרים ואחד עופות. ש"מ דלא גמרינן מתורין: ונילף מהתם. כלומר משאר עופות טמאין: התם כו' תרי מיבעיא. כלומר עורב אית ליה תרי סימנין ואף על פי כן טמא:

נשר. כוזכר בטמאים ודנין ננין אב הימנו דמה נשר מיוחד לנין לו אחד מכל הסימנין הללו וטמא אף כל שאין לו אחד מכל הסימנין הללו מין נשר הוא וטמא אבל עוף שיש בו אחד מכל אלו טהור וכל שכן שניש לו שלשה או כולם חוץ מעופות המפורשים בפרשה שגזירת הכתוב הוא שאע"פ שיש בהן סימן טהרה והמי אף כל טמאים לקמן טמאים והמי אף על מרבי אלא מין נשר לאין עוף טמא בעופא מלא כ"ד המטורין כאן וכדתניא לקמן (דף סג.) לפיכך מנה הכתוב בטמאים ובהנך כ"ד אחרינן דאית בהו בכולהו סימני טהרה חוץ מן הנשר: **תורים.** מנה הכתוב לטהרה ומהן אתה דן בנין אב לכולן ואע"ג דקשיא קיפא לריפא דריפא מכשר אפילו באחד מהן וסיפא לא מכשר עד דאיכא כולהו ריפא דוקא וסיפא לקמן מפרש לה: **פירושן.** לא נתפרשו הסימנין ממש בתורה אלא מדמנה תורין בטהורין ואני אימנהו הוו ומנה נשר בטמאין ובמרגעה סימנין הללו הן מנוקין ז"מ הן הן סימני טהרה: **עוף הבא לפנינו בסימן אחד.** של טהרה טהור וכל שכן אם נא בשניש או שלשה ובלבד שיהיה בו שאיזו מעשרים ואחרעה הכתובים: **אם כן.** למתורין ילפינן: **שאר עופות טמאין למה לי.** לכתביהו והא ליה חד בהו לליהו ניה כולהו מרבעה סימנים דהכי ממרינן לקמן דבעשרים מינייהו איכא ג' סימנים ובעורב תרין ובפרס ובעזניה חד חד: **מינייהו מה התם תלתא ולא אכלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכ"ש תרי וחד: א"כ.** לפיכך בחלתא נפקא לן מעופות המפורשין דלא מתכשר למה לי למיכתב עורב דליח ליה חלא תרי: ג"כ

לפרק חלו עוברין (פסחים מט:ז) המשיח שם בחו לע"ה כופתה לפני תרי מה תרי דורס ואוכל ואינו ממתין עד שתמות אף ע"פ מכה ובועל ואינו ממתין עד שתפייש וכן בקוף פ"ק דב"ק (דף טז:) תרי בר"ה דרס ואכל פטור פירוש מחייב דהיינו תורתיה וכן בטרף ואכל מיד פירוש לחלל מיתה דלאו היינו תורתיה וכו' ליה קרן ופריך והא כתיב תרי טורף בני גורותיו ומשני בשביל גורותיו שהן קטנים דלכי כלחמר רבי יוחנן (לעיל דף כג:) לגידי חזי לי שלך וכו' לגידי חזי לי רחם ועביד שרקרק וכן התנשמת שהיא בחזה שבעופות ובפרק המפלת (נדה דף כג:) קריא וקיפופא דעיניהם הולכות לפניהם כשל חלם והיינו כוס ויקשוף והוציל ומכירין חותן ליבדקו בהן והיו יכולין להתיר עוף הבא בחותו סימן דציעי אתין בכולן סימן אחר עמו דהשתא ליכא למפוקי בשום עוף טמא וכן עורב היו מכירין כדלחמר בפ' מפנין (שבת קכח.) מטלטלין את הלוף מפני שהוא מאכל לעורבים ומפרש התם דכל ישראל בני מלכים הם ולקמן לף נחש הלך זרזיר אחל עורב אחל מפני שהוא מינו ובפרק השולח (גיטין דף מה.) ממרינן לחמת עורב ואמר עילים ברא ובסוף פרק במה חשה (שבת דף קז:) המומר לעורב ברח ול"ב נבדקו אם סימני טהרה לעורב ובחותן אם סימני טהרה לליתנהו בעורב ליתכשרו כולהו עופות וגם מתוך ההלכה יש קלת לבדר מדקחמר בגמרא והלף אכאי כפר חמרמת מוכלין חותה מפני שים לה זפק וגבי קטונית לבנה קחמר והלף אכאי גליל מוכלין חומה מפני שקורקבנו נקלף חלמת הנהו ג' ליתנהו בעורב וכי תימא דמתניתין לאו כל שלשה סימני טהרה בעינן חלף אלא קחני ואריעף לקי דקתני כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו אצבע יתירה או זפק או קורקבנו נקלף טהור אי אפשר לומר כן כלל שהרי הוכחתי דמד משני סימני טהרה של עורב היינו אינו דורס ע"כ בחינו דורס ובחידך מד סימן דבעורב היכי אכלי להו ניחום דלמא עורב הוא ונראה לפרש לכל עיקר משמעו לן בחא חלף לקמועינן ד' סימנין של טהרה וממילא ידעינן דבהנך סימני טהרה לליתנהו בעורב מחזקינן ליה בטהורה: **לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים.** פי' בקונטרס מדמנה מורין בטהורין והנהו ליתנהו בהו ומנה נשר בטמאין ובמרגעה סימנין הללו הם מלוקין ז"מ הן הם סימני טהרה וקשה לפי' דלקמן בסמוך וגילף מפרס ועזניה ע"כ נשר דכתב רחמנא למה לי השתא דלית ליה כלל מבעיא לן לימלוי לן בטהורין ומיהו מפרס ומעזניה למודייהו הוא ידעי דבכל מה שפרס מלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה וכל מה שעזניה חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה ומיהו לא ידעי שניהם הם מלוקין מתורין מכל ד' סימנין אבל קשה מתורין דלקמן דלעל מלינך למכתב חלא ללקבן הא לריכי למכתב חשום דמייהו ילפינן סימן טהרה ועוד אי לא כתיבי תורין ה"א אפילו דד' סימני טהרה דהשתא ג' מהם יהו סימני טומחה שיהו בי"ט עופות ד' סימני טומחה ונשאר חד ומיהו הכי נמי לא הוה אלי למימר דהא פרס ועזניה ההוא דאית ליה סימנא דלא הדר בכולהו לא יהא בו שום סימן טומחה שהוא ממש ליפקע מי"ט עופות אבל היינו יכולין לעשות כל סימני עורב סימני טומחה ונראה לפרש דם"ד שים שום תורין מיותר לחורויי לן סימני טהרה לבך פריך ההוא תורין לחה לי לחורויי לן סימני טהרה זה הייתי יודע מתורין דחתא לפרס ומשני ומשני דאין שום תורין מיותר וכולהו יחו לקבלן: **מה התם תלתא ולא אכלינן בו'.** ה"מ לשנויי דהוו ליה י"ט כתובים הבאים כאחד חלף דעדיפא קל משני ומיהו קשה דזה הדבר עלמו היה רוצה לומר מתורין דבתחלת לא חכלינן עד דחיכא כולהו וכיון דמשני חם כן שאר עופות טמאים דכתב רחמנא למה לי ק"ל מאי הדר פריך וגילף מהתם מה התם תלתא ולא אכלינן כו' וי"ל דפריך וגילף מיניהו דבחותן ג' סימנין לא ניכול חלף ובאחד ליתא בהו רובא לגמוד מתורין דבאחד לא חכלינן עד דחיכא כולהו וכיון דמשני חם כן שאר עופות טמאים דכתב רחמנא למה לי ק"ל מאי הדר פריך וגילף מהתם מה התם תלתא ולא אכלינן כו' וי"ל דפריך וגילף מיניהו דבחותן ג' סימנין לא ניכול חלף באחד ליתא בהו רובא דלא חכלינן עד דחיכא כולהו ומשני ק"ל עורב דכתב רחמנא למה לי דכיון שאינך מטהר חלף בחי סימנין ואחר לליתיה בי"ט עופות ק"ל לעורב ליתא היא חלף חרי למה לי:

וגילף